

Οι Ακρίτες του Βυζαντίου

Ακρίτες αποκαλούνταν από τους Βυζαντινούς οι φύλακες των συνόρων, που την εποχή εκείνη τα ονόμαζαν «άκρες». Οι ακρίτες αντικατέστησαν τους *milites limitaneos* (στρατός που φύλαγε τα σύνορα) των αυτοκρατορικών χρόνων της Ρώμης, τους οποίους οι Ρωμαίοι αυτοκράτορες είχαν εγκαταστήσει μόνιμως για να προφυλάξουν τη χώρα από αιφνιδιασμούς και επιδρομές των βαρβάρων.

Στους ακρίτες δωρίζονταν κτήματα για να τα καλλιεργούν και απαλλάσσονταν από τους φόρους, με μόνη υποχρέωση να φυλάσσουν τα σύνορα από τις επιδρομές των Αράβων και των απελατών (μεσαιωνικοί κλέφτες). Ήταν δηλαδή ένα είδος μόνιμων μισθοφόρων φρουρών και στρατιωτών.

Τον αριθμό τους ελάττωσε ο Μέγας Κωνσταντίνος όταν εγκατέστησε πολλούς από αυτούς στις πόλεις. Την εποχή του αυτοκράτορα Ιουστινιανού το σώμα των ακριτών σχεδόν διαλύθηκε, αλλά όταν ξεκίνησαν οι επιδρομές των Αράβων την εποχή του αυτοκράτορα Ηρακλείου, το σώμα των ακριτών αναπτύχθηκε πάλι και διατηρήθηκε μέχρι τους χρόνους των εικονομάχων.

Αργότερα, ο Μιχαήλ Παλαιολόγος διέλυσε ουσιαστικά τους ακρίτες όταν κατάργησε το αφορολόγητο και τους επέβαλε φόρους. Το αποτέλεσμα ήταν καταστροφικό, αφού πολλοί από τους ακρίτες αγανάκτησαν και πήγαν με τους Σελτζούκους Τούρκους, που την εποχή εκείνη είχαν ήδη αναπτυχθεί στις μικρασιατικές χώρες. Οι υπόλοιποι ακρίτες αφού δεν είχαν προσωπικό ενδιαφέρον για την τήρηση της ασφάλειας των συνόρων, τα παραμέλησαν με αποτέλεσμα αυτά να αφεθούν ανοιχτά στους Τούρκους και τον επεκτατισμό τους.

Την εποχή της δόξας τους (7ος – 10ος αιώνας) οι ακρίτες αγωνίζονταν ακατάπαυστα εναντίον των Σαρακηνών. Η ζωή τους ήταν κατ' εξοχήν πολεμική και επικίνδυνη, ιδιαίτερα στις παραμεθόριες περιοχές της Μικράς Ασίας και ειδικότερα στην Καππαδοκία. Αυτό συνετέλεσε στην ανάπτυξη πνεύματος ηρωικού (ανάλογο με αυτό της μεσαιωνικής Δύσης), στο οποίο και οφείλεται η γένεση και ανάπτυξη ποίησης κατ' εξοχήν ηρωικής, της λεγόμενης «ακριτικής». Δείψανα τέτοια έχουμε μέχρι και σήμερα στα παραδοσιακά δημοτικά τραγούδια μας και ιδιαίτερα στο σωζόμενο σε χειρόγραφο^[2] μεσαιωνικό «έπος του Βασιλείου Διγενή Ακρίτα». Οι υπόλοιποι εξυμνούμενοι ήρωες ακρίτες όπως ο Ανδρόνικος, ο Αρμούρης, ο Βάρδας Φωκάς, ο Νικηφόρος, ο Πετροτράχηλος, ο Πορφύρης και άλλοι.

Σήμερα οι Έλληνες συνεχίζουν να αποκαλούν «ακρίτες» τους κατοίκους της Ελλάδας που ζουν κοντά στα σύνορα, ως κατάλοιπο του παρελθόντος.